

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ХИМИЯ ЖӘНЕ ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ХИМИИ И ХИМИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ
FACULTY OF CHEMISTRY AND CHEMICAL TECHNOLOGY

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»
атты халықаралық ғылыми конференциясы

Международная конференция студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

International Scientific Conference of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

06-08.04.2023

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ХИМИЯ ЖӘНЕ ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ХИМИИ И ХИМИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ
FACULTY OF CHEMISTRY AND CHEMICAL TECHNOLOGY

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»
атты студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2023 жыл

МАТЕРИАЛЫ
международной научной конференции студентов и молодых ученых
«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»
Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2023 года

MATERIALS
International Scientific Conference
of Students and Young Scientists
«FARABI ALEMI»
Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2023

Алматы
«Қазақ университеті»
2023

УДК 54
ББК 54
Ф23

Редакциялық коллегия:

Галеева А.К. (бас редактор)
Құдайбергенов Н.Ж. (бас редактордың орынбасары)
Дюсебаева М.А. (жауапты хатшы)
Ануар А.
Қалдыбаева А.Б.
Махаева Д.Н.
Мамбетова М.М.
Жапекова А.О.
Өндіріс Б.Ғ.
Мадикасимова М.С.
Бекей А.Ж.

Материалы международной научной конференции студентов и молодых ученых «Фараби әлемі». Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуірі 2023 г. – Алматы: Қазақ университеті, 2023.
– 390 с.

ISBN 978-601-04-6251-9

СЕКЦИЯ 2

**ТАБИҒИ ҚОСЫЛЫСТАР ЖӘНЕ НӘЗІК ОРГАНИКАЛЫҚ СИНТЕЗДІҢ
ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯСЫ**

**ХИМИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ПРИРОДНЫХ СОЕДИНЕНИЙ И ТОНКОГО
ОРГАНИЧЕСКОГО СИНТЕЗА**

ӨСІМДІКТЕРДІ БҮРКУ ҮШІН ЖАБЫСҚЫШТЫ АЛУ

Аныкбаева С.К.

Ғылыми жетекшісі: х.ғ.к., аға оқытушы Берганаева Г.Е.

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

saltanat.anykbayeva@mail.ru

Жабысқақ (прилипатель) – бұл фунгицидтерді, инсектицидтерді немесе тыңайтқыштарды белсенді заттардың сіңуіне мүмкіндік беретін өсімдік жапырақтарында ұзағырақ ұстауға болатын арнайы қабат (пленка). Сонымен қатар, ол пестицидтердің тұқымдарға немесе өсімдіктердің әртүрлі бөліктеріне ену қабілетін арттырады. Жабысқақ затпен дұрыс өңдеген кезде, қатты жаңбыр кезінде де арнайы дәрілік қабат толығымен жуылмайды. Көбінесе жабысқақ заттар БАЗ (беттік активті заттар) деп аталады.

Жабысқақ құрамына кіретін беттік белсенді заттар – бұл амфифильді құрылымы бар химиялық қосылыстар (яғни, олар бір жағынан гидрофильді, ал екінші жағынан гидрофобты). Бұл жағдайда бұл заттар басқа химиялық элементтерді де сақтай алады. Дәл осы принцип бойынша агрохимикаттар өсімдіктердің бетіне "жабысады". Нәтижесінде химиялық белсенді заттар ұзақ уақыт бойы дақылдар мен патогендік организмдерге әсер ету мүмкіндігіне ие болды, соның арқасында қымбат пестицидтер немесе басқа қолданылатын препараттар нақты үнемделеді.

Құрамында белсенді химиялық элементтер бар ерітінді арқасында жабысқақ тамшыларға жиналмайды, өсімдіктерге біркелкі таралады, нәтижесінде оларға зиян келтіру қаупі айтарлықтай төмендейді. Бұл әсіресе ыстық, шуақты ауа-райында, пестицидтердегі агрессивті заттардың жапырақтары мен сабақтарына зақым келтіру қаупі едәуір артқан кезде байқалады. Сонымен қатар, құрғақ маусымда өңделген өсімдіктерде ылғалдың булануы азаяды.

Қазіргі уақытта жабысқақ пестицидтердің барлық дерлік түрлерінің бөлігі болып табылады. Дегенмен, алқаптар мен бақтардың иелері көбінесе өсімдіктерді қорғау құралдарын және жапырақты тыңайтқыштарды өздері дайындайды, сондықтан олар қол жетімді беттік белсенді заттарға мұқтаж.

Ұсынылып отырған жұмыста жабысқақты алу үшін зерттеу нысана ретінде карбоксиметилцеллюлоза (КМЦ) және экологиялық таза сұлы қауызы алынды. Зертханалық жағдайда олардың адгезивті қасиеттері және биожетімділігі анықталды. Эталонды препарат ретінде биопостим алынды. Бұл органикалық және экологиялық егіншілікте кеңінен қолданылатын препарат. Сонымен қатар, аталған қосылыстар негізінде композиция жасалып, оның биологиялық активтілігі зерттелді.

Литература:

1. Завалин А.А. Биопрепараты, удобрения и урожай. -М.: Изд-во ВНИИА, 2005.-302с.
2. Маркин В.И. Карбоксиметилирование растительного сырья: теория и практика.-Барнаул: Изд-во АГУ, 2010. - 167 с.